
A Nemzetközi Színházi Intézet (ITI) üzenete a Színházi Világnap alkalmából 2024 március 27-én.
Az üzenet szerzője: Jon FOSSE norvég író, drámaíró.

Üzenet a Színházi Világnap alkalmából
2024, Jon FOSSE

Teljes szöveg:

A művészet béke

Minden ember egyedi, és közben pont olyan, mint bárki más. A látható, külső megjelenésünk persze különbözik másokétól, ez így van jól, de mindegyikünkben van valami, ami csak hozzánk tartozik – ami mi vagyunk. Hívhatjuk ezt szellemnek vagy léleknek, vagy dönthetünk akár úgy is, hogy nem nevezzük sehogy, csak hagyjuk, hadd létezzen.

De miközben ennyire különbözünk, azért hasonlítunk is. A világ bármely tájáról származó emberek alapvetően hasonlóak egymáshoz, mindegy milyen nyelvet beszélnek és mindegy, milyen a bőruk vagy a hajuk színe. Ez egyfajta ellentmondás: az, hogy egyszerre hasonlítunk és teljesen különbözőek is vagyunk. Talán mi, emberek lényegében a testünk és lelkünk összekötése miatt vagyunk ilyen paradoxonok – mi testesítjük meg a legföldhözragadtabb, legmegfoghatóbb létezését és egyszerre valami mást, ami túllép ennek a létezésnek a határain.

A művészet, a jó művészet a maga csodálatos eszközeivel képes vegyíteni az egyedit az egyetemessel. Engedi, hogy megértsük, mi az, ami különbözik tőlünk – mondhatni idegen – azzal, hogy univerzálisnak mutatja. Így a művészet képes áttörni a nyelv, a földrajz, az országok határait. Nemcsak a mi egyedi tulajdonságainkat egyesíti, de bizonyos értelemben minden embercsoport, például minden nemzetét is.

Mindezt a művészet nem úgy éri el, hogy elegyengeti a különbségeket és mindent ugyanolyannak mutat, épp ellenkezőleg; azt mutatja fel nekünk, ami más, mint mi, ami távoli tőlünk és idegen. A jó művészet pont ezt tartalmazza: valami idegent, amit nem tudunk teljesen megérteni, és közben furcsamód mégis értjük valahogy. Ott van benne a rejtély, ami lenyűgöz és a határainkat feszegeti, ezzel pedig megteremt valami földöntúlit, amit minden műalkotásnak tartalmaznia kell, amihez minden mű el kell vezesse a befogadót.

Nem ismerek jobb módszert az ellentétek egymáshoz való közelítésére. Ez a szemlélet teljességgel szembenáll a világban túlságosan is elterjedt erőszakos konfliktusok gyakorlatával – mikor az emberek elmerülnek a romboló kísértésben, hogy kiirtsanak mindent, ami idegen, különleges és más, és ehhez gyakran a legembertelenebb találmányokat használják fel, amiket a technológia rendelkezésükre bocsát. Terrorizmus van a világban. Háború. Mert az embernek van egy állatias oldala, amit az az ösztön táplál, hogy az idegent fenyegetésnek érzékelje ahelyett, hogy egy lenyűgöző rejtélyt látna benne.

Így tűnik el a különlegességünk (látható különbözőségeink) kollektív ugyanolyanságot hagyva maguk után, és minden, ami más, mint mi, az fenyegetés, így hát ki kell irtani. A miénktől különböző vallásokat és politikai ideológiákat le kell győzni és el kell pusztítani. A háború harc a mindegyikünkben ott lakozó egyediség ellen és harc a művészet és a benne lakozó egyediség ellen is.

Általánosságban beszéltem itt most a művészetéről, nem mentem bele a színház vagy a drámaírás szűkebb témakörébe, mert, ahogy mondtam is, minden jó művészet valahol mélyen ugyanazon dolog körül forog: fogja a teljességgel megismételhetetlent, a jellegzetest és egyetemessé teszi. Művészileg az egyedit az egyetemessé egyesíteni azt jelenti, hogy nem hagyjuk ki belőle a sajátosságokat, hanem inkább hangsúlyozzuk őket, hagyjuk, hogy az ismeretlen átragyogjon a művünkön.

A háború és a művészet ellentétek, ahogy a háború és a béke is azok – ez ilyen egyszerű. A művészet béke.

Magyar fordítás: Németh Nikolett

Ajánlott rövidítés:

Minden ember egyedi, és közben pont olyan, mint bárki más. A látható, külső megjelenésünk persze különbözik másokétól, ez így van jól, de mindegyikünkben van valami, ami csak hozzánk tartozik – ami mi vagyunk. Hívhatjuk ezt szellemnek vagy léleknek, vagy dönthetünk akár úgy is, hogy nem nevezzük sehogy, csak hagyjuk, hadd létezzen.

De miközben ennyire különbözünk, azért hasonlítunk is. A világ bármely tájáról származó emberek alapvetően hasonlóak egymáshoz, mindegy milyen nyelvet beszélnek és mindegy, milyen a bőrük vagy a hajuk színe. Ez egyfajta ellentmondás: az, hogy egyszerre hasonlítunk és teljesen különbözőek is vagyunk. Talán mi, emberek lényegében a testünk és lelkünk összekötetése miatt vagyunk ilyen paradoxonok – mi testesítjük meg a legföldhözragadtabb, legmegfoghatóbb létezését és egyszerre valami mást, ami túllép ennek a létezésnek a határain.

A művészet, a jó művészet a maga csodálatos eszközeivel képes vegyíteni az egyedit az egyetemessel. Engedi, hogy megértsük, mi az, ami különbözik tőlünk – mondhatni idegen – azzal, hogy univerzálisnak mutatja.

A jó művészet tartalmaz valami idegent, amit nem tudunk teljesen megérteni, és közben furcsamód mégis értjük valahogy. Ott van benne a rejtély, ami lenyűgöz és a határainkat feszegeti, ezzel pedig megteremt valami földöntúlit, amihez minden mű el kell vezesse a befogadót.

Nem ismerek jobb módszert az ellentétek egymáshoz való közelítésére. Ez a szemlélet teljességgel szembenáll a világban túlságosan is elterjedt erőszakos konfliktusok gyakorlatával. Terrorizmus van a világban. Háború. Mert az embernek van egy állatias oldala, amit az az ösztön táplál, hogy az idegent fenyegetésnek érzékelje ahelyett, hogy egy lenyűgöző rejtélyt látna benne. Így tűnik el a különlegességünk kollektív ugyanolyanságot hagyva maga után.

A háború és a művészet ellentétek, ahogy a háború és a béke is azok – ez ilyen egyszerű. A művészet béke.

Magyar fordítás: Németh Nikolett
